

Af Jakob Janussen

Så blev den da afviklet. Folketingets generelle debat om Grønland. Vi har spændt ventet på den i to år. Og så kom den til at stå i skyggen af regeringens planer m. h. t. imødegåelse af Danmarks betalingsbalanceunderskud og prisstigninger. Ganske vist var der mange mennesker med tilknytning til Grønland som tilhørere; men der var ca. 20 – tyve – folketingsmedlemmer til stede i salen under debatten.

Hvad kom der så ud af debatten? Er den partipolitiske enighed, der altid(?) har været om grønlandsspørgsmålet, stadigvæk til stede?

Forud for debatten gennemgik ministeren for Grønland, A. C. Normann, den samfundsmæssige udvikling i Grønland siden anden verdenskrig. Hovedområder inden for grønlandspolitikken blev gennemgået på en måde, som iagttagere af grønlandspolitikken de sidste ti år alt for godt har kendt som et ret sterilt embedsmandsprog. Vi fik at vide, at statens udgifter til Grønland er 650 mill. kr. i år mod 140 mill. i 1950. Trods de prisstigninger, der er indtruffet siden 1950, stiger beløbsstigningen om den aktivitet, det offentlige udfolder for en befolkning på ca. 40.000 sjæle. Vi fik at vide, at grønlandsministeren ønskede at løse det grønlandske fiskeris problemer med at tilgodese de *samlede* interesser, grønlandske, danske og færøske fiskere har. Vendingen er ikke til at tage fejl af. Ligestillingen skal praktiseres. Under omtalen af den almene erhvervmæssige aktivitet bemærkede ministeren, at grønlænderne havde svært ved at konkurrere med indvandrede danskere uden dog at give nogen anvisning på, om og hvorledes sagen skulle gøres noget ved. Overdragelsen af KGH's butikker til brugsforeninger havde ministeren beordret indstillet, indtil det er nærmere undersøgt, hvad KGH skal tage sig af i fremtiden. En holdning, der fuldt ud kan forsvares med, at KGH ellers ville sidde tilbage med rent underskudsgivende forretninger. Brugsforeningers opdragende virkning for en bredere befolkning om det økonomiske livs realiteter glemte A. C. Normann at nævne. Dette fik Gunhild Due (SF) under selve debatten til at ironisere – forresten meget virkningsfuldt – over Danmarks forsøg på at eksportere andelsbevægelse og konsulentvirksomhed til hver eneste afkrog i hele verden uden at udfolde lignende bestræbelser i Grønland. Jeg havde ventet spændt på ministerens omtale af det grønlandske menneske, som man langt om længe er begyndt at interessere sig for, hvad man skal stille op med, fordi ministeren ved en tidligere lejlighed har givet indtryk af at have større forståelse end de fleste af sine forgængere for den bredere kulturelle faktors betydning for hele udviklingen i Grønland. Ministeren ville give folk, der har

gjort opmærksom på, at grønlænderen har været i tilskuerens rolle i opbygningsarbejdet, ret og sagde ganske rigtigt, at den vigtigste opgave nu er at inddrage den brede befolkning i beslutninger, der angår dem. Han „glemte“ dog at konkretisere, hvorledes det skulle praktiseres. I slutningen af sit oplæg kom Normann ind på koncentrationspolitikken og udviklingens tempo. Koncentrationen bør efter ministerens mening fortsætte, fordi mulighederne i bygderne er små, og tempoet må ikke slækkes for at komme over problemet så hurtigt som muligt. Dette afsnit i ministerens argumentation blev kraftigt imødegået og tilbagevist af Hans-Jørgen Lembourn (KF), hvis hele tale var en blændende præstation, fordi Lembourn konsekvent tog udgangspunkt i den menneskelige usikkerhed, den hidtidige grønlandspolitik har placeret den jævne grønlænder i. Synd at han skulle afbrydes så brutalt – undskyld udtrykket, men sådan virkede Froms praktisering af minutdemokratiet på mig, mens Skytte viste en anderledes forståelse for Nikolaj Rosings vanskelighed med at blive færdig med sit indlæg, som forresten blev en af de sjældne og skarpe meningsmanifestationer fra Rosings side. Ganske rigtigt sagde Rosing bl. a., at koncentrationspolitikken fratager bygdefolkene deres muligheder, mens tilflytterne til udviklingsbyerne ofte går over til uproduktive virksomheder. Det er jo ganske iøjnefaldende, at så godt som alle store produktionsanlæg i udviklingsbyerne giver underskud, mens mindre – private – anlæg ofte er rentable. Knud Hertling påpegede, at en roligere udvikling via små virksomheder havde været at foretrække. Samme Hertling – iøvrigt støttet af Rosing, Sv. Haugaard (RV), Gunhild Due og Kjær-Rasmussen (VS) – ønskede danske indvandreres mulighed for at udfolde sig i det grønlandske økonomiske liv begrænset, fordi de to befolkningsgrupper ikke konkurrerer på lige vilkår.

Som enkeltperson tog Henry Sørensen (V) ordet, og jeg spidsede øren, da H. S. sagde, at tanken om at gøre Grønland til en fuldt integreret del af Danmark var en illusion (eller hørte jeg forkert?), og jeg var spændt på at høre, om H. S. ville drage en lignende slutning på fiskeriområdet. Nej, her var det fiskerierisationsmanden, der talte om samme service for og samme behandling af danske fiskere som for grønlandske. Mens vi er ved fiskeriet: Johan Nielsen sagde noget, der skulle være ret selvfølgelig, men som hidtil ikke er blevet praktiseret i fuld udstrækning: „Et effektivt grønlandsk havfiskeri kan ikke udvikles uden om Færøerne.“

Hvis vi tager debatten som helhed, var der opræk til en masse spændende diskussion, fordi der for første gang fra folketingets talerstol blev sat et så vægtigt spørgsmål ved de principper, som Danmarks grønlandspolitik har hvilet på i de sidste tyve år, og fordi hensigtsmæssigheden ved det fulgte udviklingsarbejde blev draget stærkt i tvivl. Det helt generelle spørgsmål blev rejst: Er det et daniseret Grønland eller et grønlandsk Grønland, vi ønsker at skabe i Grønland? Der var et spændende tilløb til at udvikle tanker om, hvilke konsekvenser en „grønlandsk Grønland“-politik

burde have. Desværre blev det ved tilløb, dels fordi folketingets minutedemokrati simpelthen ikke tillod en videre diskussion, dels fordi et par deltagere åbenbart ikke fattede, hvad det var, der blev lagt op til. Det var deprimerende at høre grønlandsministeren – sådan som Carl P. Jensen (SD) tidligere gentagne gange har gjort – henvise en principiel diskussion af Grønlands fremtid til Grønlandsrådet, der ikke skal forveksles med Grønlands Landsråd. Man har lyst til at råbe de to herrer op: Læs dog ordentligt de love, I har været med til at vedtage! Grønlandsrådet har en *rådgivende* funktion over for grønlandsministeren! Er det trængt ind? – Når alt kommer til alt skal vi grønlændere ikke være så kede af, at grønlandsdebatten (folketingets) forblev en tilløbsdebat. Det generelle og for os så afgørende spørgsmål om, hvad det er for et samfund, vi ønsker os i Grønland, bør kun besvares af grønlændere efter en debat i Grønland og på grønlandsk. Danskerne skal være meget velkomne til at lægge kortene på bordet, med at analysere tingene og situationen. Valget og afgørelsen må og skal være grønlændernes. Kun via et sådant valg kan vi grønlændere tage vort medborgerskab i et samfund alvorligt og motiveres til at tage medansvaret for vort samfund. Kun ved at være med i stort og småt i ting, der angår os, kan vi kæmpe os ud af den apatiens tilstand, der er så fremherskende i dagens Grønland. Til sommer bliver der lejlighed til at diskutere Grønlands fremtid i Grønland og på grønlandsk, idet Grønlands Landsråd arrangerer sammen med Knud Rasmussens Højskole i Holsteinsborg en 14-dages konference om nævnte emne. Det vil da være på sin plads, at landsrådet også tager en generel debat til efteråret.

Som det gerne skulle fremgå af det foregående er der ikke længere partipolitisk enighed om grønlandspolitikken. Skal vi være ked af det? – Nej, egentlig ikke! For mig at se har den hidtidige enighed afspejlet en velvilje over for Grønland, men sandelig også en usikkerhed. Af partiernes ordførere havde socialdemokraten Carl P. Jensen den meget tvivlsomme ære at være mere enig med grønlandsministeren end Svend Haugaard og Holger Hansen (V). Holger Hansen fremlagde tanker om overflytning af beslutningsmyndigheden fra København til Grønland, tanker som absolut fortjener at blive studeret nærmere. Carl P. Jensen var debattens virkelig store skuffelse. Den mand har ikke bevæget sig et hanefjed fra de embedsmands-tanker, der var fremherskende, da han selv var grønlandsminister, og alt det nye, der er dukket op i forbindelse med grønlandsdiskussionen i de senere år, er åbenbart gået henover hovedet på ham. Jeg nægter at tro, at det danske socialdemokrati virkelig er såærkekonservativt, som Carl P. Jensen giver udtryk for. For et par år siden var der en ret ung socialdemokratisk folketingsmand (ifølge en fremtrædende Frit Forum-mand en af de kommende mænd), der begyndte at gøre sig gældende i grønlandsspørgsmålet. Siden har han desværre været tavs om emnet. Forhåbentlig er han endnu eller en anden interesseret i grønlandsspørgsmålet!